

Vergaderjaar 2022–2023

36 200 V

Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2023

Nr. 78

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 8 maart 2023

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Minister van Buitenlandse Zaken over de brief van 29 november 2022 inzake het actieplan Nederland Marokko (Kamerstuk 36 200 V, nr. 64).

De Minister heeft deze vragen beantwoord bij brief van 23 februari 2023. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Rudmer Heerema

De adjunct-griffier van de commissie,
Koerhuis

1

Kunt u toelichten hoe het «niet mengen in binnenlandse aangelegenheden» eruit gaat zien? Zo ja, zou u dit kunnen toelichten? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Het niet mengen in binnenlandse aangelegenheden is een (her)bevestiging van een bestaande internationaalrechtelijke regel, het non-interventiebeginsel. Volgens dit beginsel mengen landen zich niet actief in de binnenlandse politiek van het andere land. Dit beginsel is niet absoluut. Deze passage betekent bijvoorbeeld niet dat er geen ruimte is het gesprek aan te gaan over schendingen van het internationaal recht zoals schendingen van mensenrechten. Integendeel: Nederland doet dat met regelmaat, onder andere met Marokko.

2

Hoe beschouwt u de tegenstrijdigheid in enerzijds het «niet mengen in binnenlandse aangelegenheden», en anderzijds toezeggen een Marokkaans cultureel centrum te openen?

Antwoord

Culturele centra en culturele afdelingen zijn bekende concepten in diplomatieke betrekkingen. In dit geval betreft het een culturele afdeling die Marokko wil openen als onderdeel van het Marokkaanse consulaat-generaal (CG) in Amsterdam, met dien verstande dat deze afdeling, als onderdeel van het CG, op een andere locatie wordt gevestigd. Dit pand is overigens niet in gebruik en er worden geen culturele activiteiten ontplooid. Culturele activiteiten passen binnen het werk van een consulaat-generaal en ook binnen de prioriteit die Nederland geeft aan Marokko in het internationaal cultuurbeleid. In verschillende landen heeft Nederland als onderdeel van zijn diplomatieke presentie ter plekke culturele afdelingen en culturele centra, van waaruit culturele activiteiten worden ontplooid.

3

Hoe reflecteert u op bestaande zorgen dat het Marokkaans cultureel centrum in Amsterdam een propagandaluik voor de Marokkaanse overheid wordt?

Antwoord

Culturele activiteiten zijn niet bij voorbaat reden tot zorg en passen binnen het werk van een consulaat-generaal en binnen de brede bilaterale relatie die Nederland nastreeft met Marokko. Het kabinet heeft kennisgenomen van de zorgen die zijn geuit over mogelijke ongewenste buitenlandse inmenging. Het kabinet is van mening dat iedere vorm van ongewenste buitenlandse inmenging zorgelijk en volstrekt onacceptabel is. Nederlandse burgers moeten, ongeacht hun achtergrond, in staat zijn om in vrijheid eigen keuzes te maken. Het kabinet hanteert dan ook als uitgangspunt dat het andere landen vrij staat om banden te onderhouden met personen die in Nederland wonen, mits dat gebeurt op basis van vrijwilligheid en zolang dit past binnen de grenzen van onze rechtsstaat en het de participatie van Nederlandse burgers niet belemmert. Om ongewenste buitenlandse inmenging tegen te gaan, heeft het kabinet reeds in 2018 een nationale drie sporenaanpak ontwikkeld, bestaande uit het diplomatieke spoor, het weerbaarheidsspoor en het bestuurlijke/strafrechtelijke spoor. Indien het kabinet van mening is dat er ten aanzien van de Marokkaanse culturele afdeling concrete aanleiding tot zorg is, dan kan worden ingegrepen langs de lijnen van deze aanpak. Op dit moment zijn er geen aanwijzingen dat dit aan de orde is. Het pand is momenteel niet in gebruik, er worden geen culturele activiteiten ontplooid

4

Heeft de Marokkaanse overheid toegezegd kansarme asielzoekers terug te nemen?

Antwoord

Als onderdeel van het Actieplan intensiveert het kabinet de samenwerking op het gebied van migratie met Marokko. Samenwerking op het gebied van terugkeer van uitgeprocedeerde asielzoekers maakt hier onderdeel van uit. Marokko werkt mee aan identificatie en afgifte van reisdocumenten. Dit heeft reeds geleid tot tientallen gevallen van effectieve terugkeer.

5

Hoe gaat u in de onderhandelingen over een uitleveringsverdrag de rechten van Nederlandse Marokkanen die kritisch zijn op het Marokkaanse regime borgen?

Antwoord

Ik verwijs u graag naar de antwoorden op de Kamervragen van de leden Piri (PvdA) en Kröger (GroenLinks) hierover (Aanhangsel Handelingen II 2022/23, nr. 1697) waarin is aangegeven dat deze signalen bekend zijn en dat het wettelijk kader rondom uitlevering voldoende waarborgen bevat om de rechten van iedere Nederlander te beschermen. Bovendien kunnen uitleveringen enkel plaatsvinden in gevallen waarin geen sprake is van een dreigende mensenrechtenschending. Ook wordt ieder uitleveringsverzoek getoetst door de rechter en door de Minister van Justitie en Veiligheid.

6

In het actieplan zijn opgenomen: het houden van jaarlijks twee bilaterale bijeenkomsten, strategische politieke consultaties en mogelijk bijeenkomsten op niveau van de gezagdragers over specifieke onderwerpen, wordt de Kamer geïnformeerd over de inhoud van deze bilaterale bijeenkomsten en consultaties, en zo ja, hoe?

Antwoord

In het actieplan zijn afspraken gemaakt over een aantal vaste overlegmomenten, zoals politieke consultaties. Naast deze afspraken zijn er ook andere contactmomenten van diverse bewindslieden met hun Marokkaanse counterparts. Het is niet gebruikelijk om over alle diplomatieke en politieke gesprekken en consultaties de Kamer te informeren. Uiteraard wordt de Kamer wel geïnformeerd op het moment dat uit deze contacten concrete voortgang te melden is of als er nieuwe afspraken zouden worden gemaakt.

7

Welke signalen heeft Nederland ontvangen over mogelijke betrokkenheid van Marokko bij omkoping van leden van het Europees Parlement, en wanneer?

Antwoord

De berichtgeving over de corruptie in het Europees Parlement is zorgwekkend. Momenteel zijn leden van het Europees Parlement onderwerp van een justitieel onderzoek van het Belgisch Federaal Parket. Het kabinet doet geen uitspraken over lopende justitiële onderzoeken in andere landen.

8

Heeft de Belgische justitie informatie gedeeld met Nederland over omkoping door Marokko? Zo ja, welke informatie, en op welke datum is deze informatie met Nederland gedeeld?

Antwoord

Nee.

9

Hoeveel Marokkaanse asielzoekers zijn er sinds de ondertekening van het actieplan teruggestuurd naar Marokko? Hoeveel Marokkaanse asielzoekers staan er momenteel op de wachtlijst om teruggestuurd te worden naar Marokko?

Antwoord

In de periode tussen ondertekening van het actieplan, 8 juli 2021, tot en met 31 december 2022 zijn er 70 Marokkanen uit de caseload van de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) aantoonbaar vertrokken naar Marokko. Bij 40 personen was sprake van zelfstandig vertrek en bij 30 personen was sprake van gedwongen vertrek. De meerderheid van de terugkeerbewegingen heeft plaats gevonden nadat de verplichting tot een negatieve pcr-test bij inreis is komen te vervallen in oktober 2022. Op 1 januari 2023 bestond de caseload van de DT&V uit 490 Marokkanen. Een deel hiervan kan momenteel niet worden uitgezet i.v.m. een lopende verblijfsaanvraag (inclusief ingediende rechtsmiddelen die mogen worden afgewacht in Nederland).

10

Hoeveel middelen zijn door de Nederlandse ambassade in Rabat toegekend aan niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en mensenrechtenorganisaties in de periode van twee jaar voor tot aan de ondertekening van het actieplan?

11

Hoeveel middelen zijn door de Nederlandse ambassade in Rabat toegekend aan ngo's en mensenrechtenorganisaties vanaf de ondertekening van het actieplan tot heden?

Antwoord op vraag 10 en 11:

In de Kamerbrief (Kamerstuk 34 952, nr. 102) van 23 januari 2020 is uw Kamer geïnformeerd over het besluit om de decentrale portefeuille van door de Nederlandse Ambassade in Rabat gefinancierde projecten in Marokko uit te faseren. Derhalve zijn er na dat besluit met decentrale middelen geen nieuwe projecten gestart.

Wel was de looptijd van een aantal projecten meerjarig, waardoor in 2021 en 2022 nog verscheidene organisaties financiering hebben ontvangen via de Nederlandse ambassade. Ook zijn zowel voor als na de ondertekening van het Actieplan via centrale middelen verschillende organisaties gefinancierd in Marokko. In de periode van twee jaar voorafgaand aan de ondertekening van het Actieplan tot het besluit de decentrale middelen uit te faseren zijn 14 projecten toegekend, ter waarde van EUR 1.051.827. De Nederlandse ambassade heeft zowel voor als na de ondertekening van het actieplan ingezet op Nederlandse prioriteiten via publieksdiplomatie, bijvoorbeeld ten behoeve van de strijd tegen geweld tegen vrouwen en meisjes rond de *Orange the World* campagne en het faciliteren van gesprek met betrokkenen en experts over mogelijke hervormingen van de familiewet.

12

Kunt u toelichten waarom er in een actieplan tussen Nederland en Marokko afspraken worden gemaakt over het Marokkaans Cultureel Centrum in Amsterdam? Is dit in overleg gegaan met de gemeente Amsterdam?

Antwoord

In het actieplan worden geen nieuwe afspraken of toezeggingen gedaan over een cultureel centrum. Het betreft een herbevestiging van de ambitie van Marokko om een culturele afdeling in Amsterdam te openen als onderdeel van het consulaat-generaal van Marokko. De Marokkaanse autoriteiten hebben in 2010 zowel de gemeente Amsterdam als het Ministerie van Buitenlandse Zaken geïnformeerd. Over de passage in het actieplan waarin deze ambitie wordt herbevestigd is derhalve geen nader contact met de gemeente Amsterdam geweest.

13

Wat weet u over Marokkaans Culturele Centra in andere landen zoals België, Canada en de Verenigde Staten (VS)? Zijn deze centra een succes en zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Ik ben bekend met het bestaan van Marokkaanse culturele centra in andere landen. Het hebben van een cultureel centrum of afdeling in een ander land is gebruikelijk. Ik kan als Nederlandse Minister daarbij niet voor Marokko en/of andere landen beoordelen of hun centra een succes zijn of niet.

14

Betekent het regelmatig uitwisselen van informatie voorafgaand aan financiering van ngo's dat er bij elke toekenning van financiering van ngo's door Nederland overleg moet zijn geweest of toestemming moet worden gevraagd aan de Marokkaanse autoriteiten? Zijn er voorbeelden waarin Marokko bij overleg vooraf heeft aangegeven op enige wijze gekant te zijn tegen voorgenomen Nederlandse financiering?

Antwoord

Het wederzijds informeren over projectfinanciering betekent niet dat er vooraf overleg of toestemming wordt gevraagd. Nederland informeert Marokko sinds 2021 per Note Verbale over de lopende en voorgenomen projecten. Marokko heeft tot op heden op geen enkel moment bezwaar geuit.

15

Wat is het kabinetsstandpunt inzake de onafhankelijke rechtspraak in Marokko? Is het kabinet van mening dat er sprake is van onafhankelijke rechtspraak in Marokko?

Antwoord

Het is van belang dat rechtspraak onafhankelijk plaatsvindt en in overeenstemming met het internationaal recht. Nederland mengt zich niet in hoe de rechtspraak nationaal is geregeld in derde landen, want dit is een interne aangelegenheid. Wel kan Nederland derde landen aanspreken op naleving van hun internationaalrechtelijke verplichtingen, met inbegrip van verplichtingen over onafhankelijkheid en onpartijdigheid in de rechtspraak en eerlijke processen. Als er rechtszaken zijn die voor Nederland van belang zijn, dan kan Nederland deze actief volgen en zich inzetten om zittingen, voor zover openbaar, bij te wonen.

16

Wat is de minimumstandaard waaraan een land moet voldoen om met Nederland een uitleveringsverdrag te mogen sluiten? Hoe beargumenteert u dat de rechtstaat in Marokko voldoet aan de minimumvoorwaarden?

Antwoord

Er is geen algemene minimumstandaard waaraan een land moet voldoen om een bilateraal uitleveringsverdrag met Nederland te kunnen sluiten. Allereerst wordt in kaart gebracht in hoeverre er al samenwerking is met het betreffende land en hoe deze samenwerking verloopt. Voor ieder afzonderlijk land wordt bezien bij welke internationale mensenrechtelijke instrumenten het land is aangesloten en of er een zeker minimumniveau aan wetgeving aanwezig is om de daaruit voortvloeiende verplichtingen te kunnen waarborgen. Bezien wordt ook of het desbetreffende land zich niet schuldig maakt aan voortdurende structurele schendingen van de fundamentele rechten van verdachten. Daarbij wordt tevens meegewogen of het met het land mogelijk is om afspraken te maken ten aanzien van bijvoorbeeld bepaalde straffen, waaronder in ieder geval de doodstraf en lijfstraffen.

Wat Marokko betreft kan in algemene zin worden gezegd dat het land partij is bij een reeks verdragen met betrekking tot strafrechtelijke samenwerking waar het Koninkrijk ook partij bij is. Tussen het Koninkrijk en Marokko zijn reeds verdragen, met betrekking tot de wederzijdse rechtshulp en de overdracht van gevonniste personen, tot stand gekomen die de basis vormen voor de bestaande strafrechtelijke samenwerking. Wat de mensenrechten betreft, is Marokko partij bij het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (IVBPR). De Marokkaanse strafwetgeving kan worden aangemerkt als een uitwerking van de uit het IVBPR voortvloeiende rechten.

17

Wat is er in het actieplan afgesproken over de bevordering van mensenrechten in Marokko?

Antwoord

In het Actieplan is afgesproken dat over alle onderwerpen in de betrekkingen kan worden gesproken. Ook is afgesproken reguliere consultaties te houden. Binnen die consultaties, en via andere kanalen zoals via de Ambassade in Rabat, is er ruimte voor dialoog over onder meer de bevordering van mensenrechten. Dit blijkt ook uit het gezamenlijk communiqué dat na de bilaterale ontmoeting van de beide Ministers van Buitenlandse Zaken op 11 mei 2022 is gepubliceerd. Ook tijdens de hoogambtelijke consultaties in december 2022 zijn mensenrechten besproken.

18

Hoeveel bijeenkomsten van het gemengd comité voor samenwerking op het gebied van migratie hebben reeds plaatsgevonden? Wie nemen hier namens Nederland zitting in? Wat hebben deze bijeenkomsten concreet opgeleverd?

Antwoord

Er heeft tweemaal een Groupe Migratoire Mixte Permanent (GMMP) plaatsgevonden, één in Marrakesh (juni 2022) en één in Den Haag (december 2022). Daarnaast hebben op werkniveau ook drie souscomités plaatsgevonden. Aan de bijeenkomsten van de GMMP wordt deelgenomen door ambtelijke vertegenwoordigers uit beide landen van onder meer de Ministeries van Buitenlandse Zaken, Binnenlandse Zaken, Justitie

en Veiligheid, Sociale Zaken en Werkgelegenheid en bij migratie betrokken uitvoeringsorganisaties. Tijdens de bijeenkomsten wordt gesproken over verschillende aan migratie gerelateerde onderwerpen, zoals visa, bescherming van migranten, terugkeer, grensmanagement, consulaire zaken en het bestrijden van mensenhandel en -smokkel. De comités geven beide landen de mogelijkheid om onder meer toelichting te geven op en te vragen naar elkaars werkpraktijk, te werken aan wederzijdse expertise-overdracht en het optimaliseren van de samenwerking, waaronder op terugkeer en overname.

19

Hoeveel uitgeprocedeerde asielzoekers zijn sinds ondertekening van het verdrag door Marokko teruggenomen? En hoeveel zijn er sindsdien geweigerd door Marokko?

Antwoord

Sinds 8 juli 2021 zijn er 70 Marokkanen vanuit de caseload van de DT&V teruggekeerd naar Marokko. Dit betrof o.a. Marokkanen die een asielaanvraag in Nederland hadden ingediend, maar ook Marokkanen zonder verblijfsrechtelijke procedure in Nederland. Alle naar Marokko vertrokken personen zijn bij aankomst toegelaten. Er is dan ook geen sprake van weigering door de Marokkaanse autoriteiten.

20

Welke voorwaarden zijn reeds geschapen voor samenwerking op het gebied van legale migratie? Hoeveel visa zijn hieruit voortgekomen sinds ondertekening van het actieplan?

Antwoord

Op het gebied van legale migratie heeft een aantal verkennende gesprekken plaats gevonden. Allereerst is toelichting gegeven op de bestaande kaders en reeds mogelijke vormen van legale migratie. Tevens vinden oriënterende gesprekken plaats over tijdelijke, legale en circulaire arbeidsmigratie, in de vorm van kleinschalige en stapsgewijze pilots met wederzijdse afspraken en gericht op het tijdelijk opdoen van kennis en ervaring. Bij voortgang zal u hierover geïnformeerd worden door het kabinet. Er is nog geen concreet programma waar specifiek Machtigingen voor Voorlopig Verblijf (MVV) voor zijn afgegeven.

21

Welke Europese lidstaten delen het herziene Nederlandse standpunt ten aanzien van de Westelijke Sahara?

Antwoord

In lijn met het EU standpunt steunt Nederland het werk van de speciaal Verenigde Naties (VN) gezant voor de Westelijke Sahara en het door de VN geleide proces waarbij wordt gewerkt aan een wederzijds acceptabele politieke oplossing binnen de geldende VN resoluties en het VN handvest. Ten aanzien van het autonomieplan heeft Nederland aangegeven dit te zien als een serieuze en geloofwaardige bijdrage aan het door de VN geleide politieke proces. Een aantal andere Europese landen, waaronder België, Duitsland, Luxemburg, Frankrijk en Spanje, heeft ook steun uitgesproken voor de VN-route.

22

Biedt het actieplan de Marokkaanse overheid aanknopingspunten om het leven van Nederlandse burgers met Marokkaanse afkomst te beïnvloeden? Erkent Nederland hiermee de (mede)zeggenschap van Marokko over Nederlandse burgers met een Marokkaanse herkomst?

Antwoord

Nee, met het actieplan worden geen afspraken of toezeggingen gedaan over zeggenschap ten aanzien van Nederlandse burgers met Marokkaanse herkomst. Het kabinet staat voor het beschermen van de rechten van iedere Nederlander en is alert op ongewenste buitenlandse inmenging in Nederland.

23

Is er tijdens de besprekingen met de Marokkaanse premier en Minister van Buitenlandse Zaken over de nauwe diplomatieke banden en het actieplan van Nederland en Marokko aandacht besteed aan de onrechtmatige processen en gevangenschap van mensenrechtenactivisten in Marokko? Zo ja, op welke manier?

Antwoord

In verschillende gesprekken op politiek en (hoog)ambtelijk niveau is aandacht gevraagd voor diverse aspecten van mensenrechten. Zie ook vraag 17.

24

Zijn er soortgelijke actieplannen met andere landen gesloten? Zo ja, met welke?

Antwoord

Zoals aangegeven in de beantwoording van de Kamervragen van de leden Piri (PvdA) en Kröger (GroenLinks) (Aanhangsel Handelingen II 2022/23, nr. 1697) is een document zoals het actieplan met Marokko verre van uniek. Het komt diplomatiek veelvuldig voor dat landen, waaronder Nederland, overkoepelende of thematische MoU's, letters of intent of andersoortige niet juridisch bindende documenten ten behoeve van de goede samenwerking opstellen.

25

Welke stappen zijn er vanuit de Nederlandse regering tijdens de besprekingen over het actieplan ondernomen om mensenrechtenactivist Nasser Zefzafi en journalist Omar Radi vrij te krijgen?

Antwoord

Tijdens de besprekingen over de totstandkoming van het actieplan is geen inhoudelijke discussie gevoerd over individuele mensenrechtzaken. Wel, is een kader vastgesteld voor samenwerking en dialoog.

26

Is het feit dat Nasser Zefzafi vlak voor de ondertekening van het actieplan in hoger beroep is veroordeeld tot 20 jaar gevangenschap onderdeel geweest van de overweging van de Nederlandse regering om het actieplan al dan niet te ondertekenen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

De datum voor het ondertekenen van het actieplan is besloten op basis van beschikbaarheid van de betrokkenen.

27

Heeft het kabinet zich op enige manier terughoudend getoond om zorgen uit te spreken over het (volgens mensenrechtenorganisaties en onafhankelijke waarnemers) oneerlijke proces van Omar Radi, de Marokkaanse journalist die kort na het tekenen van het actieplan tot 6 jaar cel is veroordeeld voor onder andere «spionage voor Nederland»?

Antwoord

De Kamer is eerder geïnformeerd over de inzet van het kabinet in de zaak van Omar Radi (Kamerstuk 30 010, nr. 51). Het kabinet heeft zich in deze zaak niet terughoudend getoond in zijn inzet.

28

Worden er in het kader van de aangehaalde diplomatieke banden met Marokko voorzorgsmaatregelen genomen wat betreft ongewenste politieke Marokkaanse beïnvloeding in bijvoorbeeld de Tweede Kamer zoals onlangs in het Europees Parlement is geconstateerd? Op welke manier zal deze beïnvloeding worden gemonitord?

Antwoord

Het is aan het parlement zelf om indien gewenst aanvullende maatregelen te nemen tegen ongewenste beïnvloeding van parlementariërs door derde landen. Vanzelfsprekend staat het kabinet wel in nauw contact met het Nederlands parlement om eventuele signalen van ongewenste buitenlandse inmenging van opvolging te voorzien, volgens de bij antwoord 3 genoemde aanpak ongewenste buitenlandse beïnvloeding.

29

Zijn er naast de nauwere samenwerking tussen de Nederlandse en Marokkaanse politie en het voorliggende actieplan nog andere akkoorden in ontwikkeling of reeds gesloten tussen de Nederlandse en Marokkaanse regering?

Antwoord

Tussen de Nederlandse en Marokkaanse politie is een zogenoemde *letter of intent* overeengekomen. Dit betreft een niet-juridisch bindende intentieverklaring waarin wordt aangegeven dat beide landen gezien de grote gedeelde belangen in de bestrijding van internationale criminaliteit nauwer willen samenwerken.

Daarnaast is uw Kamer reeds op 6 februari geïnformeerd (Kamerstuk 36 200 V, nr. 77) dat binnenkort gestart wordt met de onderhandelingen over een bilateraal uitleveringsverdrag tussen Nederland en Marokko. Op het moment dat hier nadere stappen in worden gezet zal u daarover door de Minister van Justitie en Veiligheid worden geïnformeerd.

Ook wordt door verschillende ministeries gezien of er op thema's van gemeenschappelijk belang, zoals waterstof en justitiële samenwerking, meerwaarde is om niet-juridisch bindende MoU's overeen te komen.

30

Hoe is het gesprek/de onderhandeling over het actieplan tussen de Nederlandse en de Marokkaanse overheid precies tot stand gekomen en welk ministerie, overheidsorgaan en/of bewindspersoon heeft dit gesprek geïnitieerd?

Antwoord

Vanuit beide landen was er een wens om de gezamenlijke ambities voor het versterken van de samenwerking vorm te geven middels een actieplan; het eerste voorstel om tot een actieplan te komen kwam van Nederland. Vervolgens hebben Marokko en Nederland gezamenlijk besloten over de inhoud van het actieplan. Het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft hierin het initiatief genomen en heeft ook de onderhandelingen gecoördineerd waarbij verschillende ministeries op hun deelterreinen nauw betrokken waren.

31

Wie nam het initiatief voor het actieplan? Was dit Nederland of Marokko? En indien dit Nederland betrof, met welke motivatie?

Antwoord

Hierbij verwijs ik naar de antwoorden op de Kamervragen van de leden Piri (PvdA) en Van der Lee (GroenLinks) hierover (Aanhangsel Handelingen II 2022/23, nr. 1697). Er was een gezamenlijke behoefte voor een actieplan. Nederland heeft het initiatief genomen en beide landen waren gemotiveerd om via het actieplan de samenwerking te verdiepen en versterken.

32

Wat was de inzet van Nederland als het gaat om mensenrechten?

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 17.

33

Valt het opkomen voor en het bevorderen van mensenrechten of het schenden ervan onder «binnenlandse aangelegenheden», waarover in het actieplan is afgesproken zich er niet in te mengen?

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 1.

34

Betekent het feit dat u lange tijd weigerde het actieplan naar de Kamer te sturen dat de Marokkaanse overheid bepaalt wanneer en hoe de Kamer geïnformeerd wordt over de relatie met Marokko? Zo niet, wat was de reden voor de uitgestelde informatievoorziening naar de Kamer?

Antwoord

Nee, met het oog op de bescherming van het diplomatieke verkeer is het gebruikelijk dat samenwerkingsdocumenten, zoals het actieplan, niet openbaar worden gemaakt zonder wederzijdse toestemming. Na het verzoek tot openbaarmaking van uw Kamer heeft Marokko alsnog ingestemd om het actieplan openbaar te maken.

35

Wordt de Kamer geïnformeerd over de inhoud van de bilaterale bijeenkomsten en consultaties zoals het jaarlijks houden van twee bilaterale bijeenkomsten, strategische politieke consultaties en mogelijk bijeenkomsten op niveau van de gezagdragers over specifieke onderwerpen die worden genoemd in het actieplan?

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 6.

36

Zijn na de recente discussies in Nederland over ongewenste buitenlandse inmenging zoals de lange arm van Rabat, de angst en zorgen die leven onder een deel van de Marokkaanse Nederlanders over het uitleveringsverdrag en het Marokkaans cultureel centrum geadresseerd? Zijn deze zorgen besproken met de Marokkaanse regering?

Antwoord

In de dialoog met de Marokkaanse autoriteiten worden de zorgen die leven in de samenleving over verschillende onderwerpen geadresseerd. In deze dialoog wordt ook besproken dat contacten met de diaspora altijd op

basis van vrijwilligheid dienen te geschieden en niet strijdig mogen zijn met de rechten en vrijheden van Nederlandse ingezetenen. Meest recent is dit aan de orde geweest in politieke consultaties.

37

Wat is de huidige stand van zaken van het uitleveringsverdrag met Marokko? Op welke termijn wordt de Kamer hierover geïnformeerd?

Antwoord

Recent heeft de Minister van Veiligheid en Justitie op 6 februari uw Kamer geïnformeerd (Kamerstuk 36 200 V, nr. 77) dat binnenkort gestart wordt met de onderhandelingen over een bilateraal uitleveringsverdrag tussen Nederland en Marokko. Op het moment dat hier nadere stappen in worden gezet zal u daarover door de Minister van Justitie en Veiligheid worden geïnformeerd.

38

Heeft de afspraak omtrent «de transparantie wat betreft bilaterale financiering in Marokko en de uitwisseling van informatie voorafgaand aan financiering van ngo's te maken met de situatie van journalist Omar Radi, gezien de beschuldiging aan zijn adres dat hij «gelden» uit het buitenland zou hebben ontvangen?

Antwoord

Het kabinet ziet geen verband tussen de afspraken die in het actieplan zijn gemaakt ten aanzien van het vooraf wederzijds informeren over financiering van maatschappelijke partners, en de situatie van de heer Radi.

39

Wat betekent de afspraak wat betreft de transparantie van bilaterale financiering voor onafhankelijke ngo's die mensenrechtenschendingen aankaarten in Marokko?

Antwoord

NGO's in Marokko zijn volgens de Marokkaanse wet reeds verplicht hun inkomsten en uitgaven te verantwoorden. De transparantie die Nederland en Marokko betrachten over bilaterale financiering van projecten en organisaties heeft daar geen invloed op.

40

Wat houdt de afspraak wat betreft de transparantie van bilaterale financiering in voor Nederland? Mag Marokko maatschappelijke, culturele en religieuze organisaties zoals moskeeën in Nederland financieel ondersteunen? Indien ja, op welke wijze wordt informatie over deze geldstromen vanuit Marokko naar Nederlandse personen en organisaties openbaar gemaakt? Op welke manier wordt dit beleid getoetst aan het beleid van de Nederlandse overheid om ongewenste buitenlandse inmenging en financiering tegen te gaan?

Antwoord

Zoals uw Kamer in (Kamerstuk 35 925 V, nr. 61) van 14 december 2021 is gemeld is in het actieplan overeengekomen elkaar vooraf te informeren over de voorgenomen financiering aan maatschappelijke organisaties, met respect voor elkaars juridisch raamwerk. Het is toegestaan voor Marokko, en andere landen, om in Nederland verschillende typen organisaties te financieren. Net zoals het Nederland is toegestaan om in Marokko organisaties te financieren. Daarbij geldt dus wel de afspraak elkaar vooraf te informeren. Tot op heden heeft Marokko Nederland niet geïnformeerd over mogelijke voorgenomen financiering.

41

Wat zijn de precieze afspraken die gemaakt zijn wat betreft de rol van de Marokkaanse overheid ten opzichte van de Marokkaanse gemeenschap in Nederland zoals genoemd in het actieplan? Horen hier instrumenten bij voor de Marokkaanse overheid om het leven van de Nederlandse burgers met Marokkaanse afkomst te beïnvloeden? Hoe verhoudt deze afspraak zich tot de aangenomen moties van het lid Belhaj c.s. om Nederlanders met een ongewenste nationaliteit te beschermen (Kamerstuk 35 475, nrs. 6 en 7)?

Antwoord

Er zijn hierover geen afspraken gemaakt. Zie ook het antwoord op vraag 22.

42

Zijn er bij het instemmen over het faciliteren van een «Marokkaans Cultureel Centrum» in Amsterdam afspraken gemaakt over de invulling van dit culturele centrum? Zal dit centrum in aard lijken op de Marokkaanse culturele centra in onder meer België, Canada en de VS? Is het daarbij mogelijk dat het culturele centrum wordt ingezet voor politieke inmenging en het controleren van Nederlanders met Marokkaanse achtergrond? Welke voorzorgsmaatregelen worden er genomen tegen deze inmenging? Worden de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD)/ Nationaal Coördinator Terrorismedebestrijding en Veiligheid (NCTV) betrokken bij het in kaart brengen van de risico's van ondermijning door de Marokkaanse geheime diensten met de komst van dit centrum?

Antwoord

Nederland heeft in 2010 toestemming gegeven voor het openen van een culturele afdeling als onderdeel van het consulaat-generaal van Marokko in Amsterdam. Toestemming is verleend voor een culturele afdeling als onderdeel van het bestaande consulaat met louter een interculturele bestemming en zonder winstoogmerk. Dit valt binnen de werkzaamheden van een consulaire post als voorzien in het Verdrag van Wenen inzake consulaire betrekkingen. Na de toestemming vanuit Nederlandse zijde zijn tot op heden door Marokko geen aanvullende stappen gezet met betrekking tot de verdere oprichting en invulling van de culturele afdeling. Daarnaast is het pand momenteel niet in gebruik, er worden geen culturele activiteiten ontplooid.

Ten aanzien van de vraag naar Marokkaanse culturele centra in andere landen, verwijs ik naar het antwoord op vraag 13. Wat betreft de mogelijke inzet van de culturele afdeling voor politieke inmenging verwijs ik naar de antwoorden op vraag 3.

43

Klopt het dat Nederland Marokkanen van wie de asielaanvraag is afgewezen binnenkort weer terug kan sturen naar Marokko? Zo ja, op welke manier gaat Nederland dit aanpakken en per wanneer zal Nederland dit gaan doen?

Antwoord

Ja dit is reeds het geval. Als onderdeel van het actieplan is de samenwerking op het gebied van migratie geïntensiveerd. Marokko werkt mee aan de identificatie en afgifte van reisdocumenten. Dit heeft geleid tot tientallen gevallen van effectieve terugkeer, zie ook het antwoord op vraag 4.

De Dienst Terugkeer en Vertrek hanteert voor alle personen die vertrekplichtig zijn hetzelfde terugkeerproces.

44

Wat zijn de uitkomsten van de vergaderingen van het «gemengd comité» dat is opgezet, en wat was precies de agenda van dit comité voor aanvang van de vergaderingen? Hebben zij afspraken gemaakt over de terugkeer van afgewezen asielzoekers?

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 18.

45

Wat wordt precies verstaan onder het concept «zich niet mengen in binnenlandse aangelegenheden»

46

Beschouwt Marokko kritiek op de mensenrechtensituatie of op de behandeling van mensenrechtenverdedigers en onafhankelijke mensenrechtenorganisaties als inmenging in binnenlandse aangelegenheden?

47

Is afgesproken dat wederzijdse kritiek over mensenrechtenkwesties niet mag worden beschouwd als inmenging in binnenlandse aangelegenheden?

48

Betekent het doel om zich niet te mengen in binnenlandse aangelegenheden dat Nederland zich niet publiekelijk of diplomatiek zal uitspreken over mensenrechtenschendingen in Marokko? Of kan Nederland dat binnen dit kader wel blijven doen?

49

Is er expliciet afgesproken dat wederzijdse kritiek over mensenrechtenkwesties niet mag worden beschouwd als inmenging in binnenlandse aangelegenheden?

Antwoord vraag 45 t/m 49

Zie ook het antwoord op vraag 33 en de antwoorden op de Kamervragen van de leden Van der Lee en Piri (Aanhangsel Handelingen II 2022/23, nr. 1697). De passage ten aanzien van het niet mengen in binnenlandse aangelegenheden is een verwijzing naar het bestaande non-interventie beginsel uit het internationaal recht. Deze passage betekent niet dat er geen dialoog of gesprek kan worden aangegaan of dat er geen zorgen kunnen worden geuit over de mensenrechtensituatie in Marokko, danwel in Nederland. Er zijn ook geen expliciete afspraken dat hier niet over gesproken mag worden. Mensenrechten zijn onderdeel van de reguliere dialoog met Marokko, daarbij staat effectiviteit van onze inzet voorop.

50

Was het actiepunt over transparantie in de bilaterale financiering een initiatief vanuit Marokko of vanuit Nederland?

Antwoord

Dit was een initiatief vanuit Marokko. In het actieplan is tot een gezamenlijke afspraak gekomen om elkaar vooraf te informeren vanuit het oogpunt van transparantie.

51

Is het zo dat Nederland een instelling niet zal financieren als de Marokkaanse overheid hier niet positief over adviseert?

Antwoord

Er is afgesproken elkaar vooraf te informeren over voorgenoemde financiering. Er wordt tussen beide landen geen inhoudelijk advies of instemming gevraagd.

52

Hoe zal voorkomen worden dat de komst van het Marokkaans cultureel centrum in Amsterdam bijdraagt aan het versterken van de lange arm van Rabat in Nederland?

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 3.

53

Op welke manier is er overleg gevoerd met partijen als het Samenwerkingsverband Marokkaanse Nederlanders, en de mensenrechtenorganisatie Emcemo in de totstandkoming van het punt over het Marokkaans cultureel centrum in Amsterdam?

Antwoord

In het actieplan worden geen nieuwe afspraken gemaakt over de culturele afdeling, het betreft een herbevestiging van de eerdere ambitie van Marokko om een culturele afdeling in Amsterdam te openen. Over dit punt in het actieplan is dan ook geen nader overleg gevoerd met genoemde partijen.

54

Op welke manier is de gemeente Amsterdam expliciet betrokken bij de afspraak in het Actieplan over het cultureel centrum in Amsterdam, los van het feit dat zij voorafgaand aan het plan op de hoogte was van de wens van het vestigen van een dergelijk centrum in Amsterdam?

Antwoord:

Zoals reeds benoemd bevat het actieplan een herbevestiging van de ambitie van Marokko tot het openen van de culturele afdeling in Amsterdam. Er zijn geen nieuwe afspraken of toezeggingen gedaan over de culturele afdeling en er is voor dit punt in het actieplan dan ook geen nader overleg geweest met de gemeente Amsterdam. Tot op heden heeft Marokko geen aanvullende stappen gezet met betrekking tot de verdere oprichting en invulling van de culturele afdeling. Daarnaast is het pand momenteel niet in gebruik, er worden geen culturele activiteiten ontplooid.

55

Op welk niveau en op welke momenten vindt de dialoog over mensenrechten tussen Nederland en Marokko plaats?

Antwoord

Zie ook het antwoord op vraag 17. Mensenrechten zijn onderdeel van de dialoog met Marokko op zowel (hoog)ambtelijk als politiek niveau, onder meer in de gesprekken tussen de Ministers van Buitenlandse Zaken.

56

Zal Nederland zich publiekelijk én diplomatiek blijven uitspreken over de misstanden en mensenrechtenschendingen aan de grens van Marokko met de Spaanse enclave Melilla?

Antwoord

De gebeurtenissen die bij Melilla hebben plaatsgevonden zijn verschrikkelijk. NL heeft zich hier in het verleden over uitgesproken en zal dit blijven doen. Voor het kabinet staat voorop dat grensbewaking te allen tijde wordt uitgevoerd conform de geldende EU- en internationale wet- en regelgeving.

57

Welke mensenrechtentoets is aan de totstandkoming van dit Actieplan voorafgegaan?

Antwoord

Er is geen mensenrechtentoets vooraf gegaan aan de totstandkoming van het actieplan gezien het hier geen verdrag en geen juridisch bindende afspraken betreft.

58

Geeft de Nederlandse ambassade in Marokko structureel uitvoering aan de Europese Unie (EU)-richtsnoeren voor mensenrechtenverdedigers?

Antwoord

Ja, de Nederlandse ambassade in Marokko geeft structureel uitvoering aan de richtsnoeren van de EU voor mensenrechtenverdedigers. Dit doet de ambassade door rechtszaken te volgen en/of openbare zittingen bij te wonen, door met Marokko te spreken over specifieke mensenrechten casuïstiek als onderdeel van een bredere politieke dialoog, en samen te werken met EU en niet-EU landen waar opportuun.

59

Hoe vaak heeft de Nederlandse ambassade in Marokko de Marokkaanse regering de afgelopen tien jaar om opheldering gevraagd bij intimidatie, buitensporig politiegeweld en/of strafrechtelijk vervolging van vreedzame mensenrechtenverdedigers en journalisten?

Antwoord

Het bevorderen en beschermen van universele mensenrechten is een structurele prioriteit van het Nederlandse buitenlandbeleid, en daarmee ook voor de Nederlandse ambassade in Marokko. Nederland heeft een open en gelijkwaardige dialoog met Marokko waar ook mensenrechten onderdeel van zijn.

In de afgelopen tien jaar heeft de Nederlandse ambassade veelvuldig en op verschillende niveaus over mensenrechten, en daarbij over verschillende individuele casuïstiek, gesproken met Marokko. In die gesprekken zijn ook de situaties van vervolgte journalisten en activisten opgebracht. In specifieke gevallen is om meer informatie gevraagd.

60

Heeft Nederland bezwaar gemaakt tegen de strafrechtelijke vervolging van vreedzame mensenrechtenverdedigers en journalisten, zo ja, hoe heeft Nederland dit aangepakt?

Antwoord

Nederland en Marokko hebben een open en gelijkwaardige dialoog. In deze dialoog kunnen alle onderwerpen besproken worden, ook mensenrechten. Nederland vraagt regelmatig aandacht voor het belang van persvrijheid en voor specifieke mensenrechten casuïstiek. Daarnaast is de Nederlandse ambassade in bepaalde gevallen aanwezig bij openbare zittingen van rechtszaken in Marokko. Waar het gaat om juridische procedures is het aan de Marokkaanse autoriteiten om te zorgen voor een

eerlijke rechtsgang in lijn met hun internationale verplichtingen. Nederland mengt zich niet in het verloop hiervan, maar kan Marokko wel aanspreken op schendingen van internationaal recht.

61

Heeft Nederland/de Nederlandse ambassade bij de Marokkaanse autoriteiten aangedrongen op intrekking van wetgeving die belediging van ambtenaren, militairen of publieke figuren verbiedt, en die in strijd is met de vrijheid van meningsuiting?

Antwoord

Nee.

62

Op welke wijze gaat Nederland voorkomen dat Marokko wetgeving invoert die in strijd is met internationaal recht, en die een inbreuk vormt op het recht van ngo's om (internationaal) fondsen te werven?

Antwoord

Het kabinet zet zich in voor het waarborgen van de internationale rechtsorde en hecht grote waarde aan een sterk maatschappelijk middenveld, zowel in Nederland zelf als wereldwijd en draagt dit beleid ook actief uit. De Nederlandse ambassade in Rabat volgt daarom de ontwikkelingen ten aanzien van het maatschappelijk middenveld in Marokko op de voet. Nederland zal schendingen van internationaal recht, wanneer nodig, in de brede dialoog met Marokko adresseren.

63

Wat wordt precies bedoeld met «geen inmenging in binnenlandse aangelegenheden»?

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 45–49

64

Heeft het afgesproken overleg over ngo-financiering al geleid tot signalen of verzoeken om van bepaalde voorgenomen financiering af te zien?

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 14.

65

Hoeveel strategische politieke consultaties op hoog ambtelijk niveau hebben er plaatsgevonden sinds de ondertekening van het actieplan? Hoe vaak stonden deze consultaties in het teken van het terugsturen van uitgeprocedeerde Marokkaanse asielzoekers?

Antwoord

Sinds de ondertekening van het actieplan hebben tweemaal hoogambtelijke consultaties plaatsgevonden tussen beide Ministeries van Buitenlandse Zaken. Daarnaast zijn er doorlopend en vanuit verschillende Ministeries (hoog) ambtelijke contacten met Marokko. In deze contacten en in de politieke consultaties is migratie in den brede, en de terugkeersamenwerking ten aanzien van uitgeprocedeerde asielzoekers in het bijzonder, nadrukkelijk onderdeel van gesprek. Daarnaast is met het actieplan een Groupe Migratoire Mixte Permanent opgezet dat inmiddels ook tweemaal op hoogambtelijk niveau bijeen is geweest.

66

Kan de informatie die Nederland ontvangt over de Marokkaanse financiering van ngo's in Nederland jaarlijks met de Kamer worden gedeeld? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Nederland heeft tot op heden geen informatie van Marokko ontvangen over financiering van ngo's.

Mocht dit in de toekomst wel gebeuren, dan is het kabinet bereid om de ontvangen informatie met uw Kamer te delen met inachtneming van de privacywetgeving.

67

Hoe verhoudt de passage «Beide landen zijn eraan gehouden elkaars soevereiniteit en instellingen te respecteren en zich niet te mengen in binnenlandse aangelegenheden», zich tot (de komst van) het Marokkaans Cultureel Centrum?

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 2.

68

In hoeverre wordt (de komst van) het Marokkaans Cultureel Centrum door Marokko gefinancierd en aangestuurd?

Antwoord

Het betreft hier een culturele afdeling als onderdeel van het consulaat-generaal van Marokko in Amsterdam. Derhalve zijn financiering en de invulling aan de Marokkaanse autoriteiten.

69

Voor welke groepen zal het uitleveringsverdrag waarover onderhandeld gaat worden precies gaan gelden? Voor criminelen, of ook voor critici van de Marokkaanse regering?

Antwoord

Een bilateraal uitleveringsverdrag ziet niet op bepaalde groepen verdachten of veroordeelden. Bilaterale uitleveringsverdragen betreffen normaliter alle strafbare feiten die in het land van beide staten strafbaar zijn, met een overeengekomen minimumdrempel, alsmede onherroepelijke veroordelingen voor strafbare feiten die eveneens in beide landen strafbaar zijn, met een minimumdrempel voor de nog resterende vrijheidsstraf.

Indien een bilateraal uitleveringsverdrag met Marokko tot stand komt, zullen uitleveringsverzoeken op basis van dat verdrag, met inachtneming van de in dat verdrag opgenomen weigeringsgronden moeten worden beoordeeld. Daaronder vallen steeds het vereiste van dubbele strafbaarheid en of de uitvoering van de uitlevering zou kunnen leiden tot een schending van de fundamentele rechten van de betrokkene. De verantwoordelijkheid om op dit laatste aspect te toetsen vloeit voort uit de vaste jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. In de uitleveringsprocedure wordt dit uitvoerig getoetst door de rechter in diverse instanties, en door de Minister van Justitie en Veiligheid.

70

Hoe ziet de verbeterde samenwerking en coördinatie op het terrein van migratie er uit volgens de regering? Wat zijn de doelstellingen hierin voor Nederland?

Antwoord

De doelstellingen van het kabinet zijn geformuleerd in het gezamenlijke actieplan. Een belangrijk onderdeel van de verbeterde coördinatie wordt gevormd door de Groupe Migratoire Mixte Permanent (GMMP).

71

Wordt er met Marokko ook gesproken over migratiesamenwerking ten aanzien van derdelanders, oftewel niet alleen over «terugname» maar ook over «overname», gezien de rol van Marokko als transitland? Zo ja, met welke resultaten?

Antwoord

Er wordt momenteel niet met Marokko gesproken over de overname van derdelanders. Dit is een proces dat formeel moet worden afgesproken in een Terug en Overname (T&O) overeenkomst. Er bestaat geen andere basis om Marokko te verplichten mensen uit derde landen terug te nemen. De Europese Commissie heeft het mandaat voor het voeren van deze onderhandelingen. De Commissie voert geregeld dialoog over terugkeer met Marokko. De onderhandelingen over de T&O-overeenkomst worden echter al enkele jaren niet actief gevoerd.

Wel steunt Nederland de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) in Marokko ten behoeve van de vrijwillige terugkeer van migranten vanuit Marokko naar hun landen van herkomst (o.a. opvang, medische en psychosociale steun, transport en reisdocumenten), en duurzame herintegratie in hun landen van herkomst (o.a. cash steun, transport en levenshoud trainingen).

72

Wat is de stand van zaken met betrekking tot het uitleveringsverdrag?

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 37.

73

Gaat de Nederlandse overheid subsidie verstrekken aan het Marokkaans Cultureel Centrum, en/of wordt het centrum anderszins geholpen door Nederland?

Antwoord

De Nederlandse overheid heeft in 2010 toestemming gegeven voor het opzetten van een culturele afdeling van het consulaat-generaal op een externe locatie. Er is daarbij geen financiële steun toegezegd voor de gewenste culturele afdeling. Ook in het actieplan zijn geen financiële toezeggingen gedaan. Hier is ook niet om gevraagd door Marokko en het is ook niet gebruikelijk.

74

Was Marokko niet sowieso al verplicht om reisdocumenten aan uitgeprocedeerde of illegaal verblijvende onderdanen af te geven?

Antwoord

Ieder land is verplicht zijn onderdanen terug te nemen als deze niet langer welkom zijn in een ander land. Dit geldt ook voor Marokko. Het kabinet is tevreden dat Marokko zich constructief opstelt in de samenwerking inzake de afgifte van reisdocumenten.

75

Er wordt gesteld dat «de twee centra hun goede ervaringen zullen delen», op welke centra wordt hier precies gedoeld, aangezien het Marokkaans

Cultureel Centrum in Amsterdam het enige centrum is dat verder wordt benoemd?

Antwoord

Nederland heeft geen cultureel instituut in Marokko, en daarmee geen evenknie van een eventueel in Nederland op te richten Marokkaans culturele afdeling. Wel maakt het Nederlands Instituut Marokko (NIMAR) deel uit van de Nederlandse ambassade in Rabat. Het NIMAR heeft als primaire taak het bieden van onderwijs aan studenten ingeschreven bij Nederlandse instellingen voor hoger onderwijs. De Nederlandse ambassade kan desgevraagd overwegen praktische ervaringen over het opzetten van een dergelijk instituut met MAR te delen.

76

Hoe taxeert u de zorgen van Marokkaanse Nederlanders over de lange arm van Rabat, gevoed door de komst van het Marokkaans cultureel centrum? Waarom heeft u de gemeente Amsterdam vooraf niet ingelicht?

Antwoord

Zie het antwoord op de vragen 3, 12 en vraag 54.

77

Kunt u uitleggen om welke onderwijsprogramma's het gaat, waar staat dat de academische samenwerking tussen beide landen wordt uitgebreid? Betreft het ook samenwerking op het gebied van islamitisch onderwijs? Zo ja, kunt u dat nader toelichten?

Antwoord

Het Nederlands Instituut Marokko (NIMAR) biedt onderwijs aan studenten ingeschreven bij Nederlandse instellingen voor hoger onderwijs. Onder toezicht van opleidings- en examencommissies van de Universiteit Leiden geeft het instituut onderwijs in generieke vaardigheden, zoals het doen van kwalitatief onderzoek en het verslag leggen daarvan, en in hoogwaardige academische kennis van talen, culturen en samenlevingen van Noordwest Afrika, in het bijzonder Marokko. Thans onderzoekt het NIMAR, in reactie op verzoeken vanuit Nederland, of er naast het bestaande onderwijs op het terrein van de geestes- en sociale wetenschappen ook mogelijkheden zijn voor samenwerking op het terrein van land- en tuinbouw, stadsplanning, de kunsten, en geneeskunde. Van Nederlandse instellingen voor hoger onderwijs heeft het NIMAR tot op heden geen verzoeken tot samenwerking op het terrein van islamitisch onderwijs ontvangen. De Universiteit Leiden biedt geen onderwijs op dit terrein aan, anders dan de studie van de islam als object, en het NIMAR volgt deze lijn.